

RIKSOMFATTANDE TEMAN UNDER EU:S PROGRAMPERIOD 2021–2027

Riksomfattande tema	Särskilt mål 2.2. Främja klimatanpassning, riskförebyggande och katastrofresiliens (SM 2.4.) Klimatanpassning och begränsningsåtgärder
Kontaktperson(er) för det förmedlande organet	Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Österbotten: Paula Alho, paula.alho@ely-keskus.fi , 0295 037 284
Kontaktperson(er) för samordningsprojektet	Olli Voutilainen, olli.voutilainen@luke.fi , 029 532 2402
Ansvarig(a) vid ministeriet/ministerierna	Miljöministeriet: Eeva Alho, eeva.alho@gov.fi , 0295 250 011 Ulla Äänismaa, ulla.aanismaa@gov.fi , 0295 250 428
Genomförandeperiod	1.11.2021–31.12.2027
Uppskattad finansieringsram, offentlig finansiering (EU+staten+kommunen och annan offentlig finansiering)	4,0 miljoner euro

1) Koppling till EU:s strategier, till de landsspecifika rekommendationerna för Finland samt till de nationella strategierna

Enligt den europeiska gröna given ska EU uppnå klimatneutralitet senast 2050. I den gröna given konstateras det att det är viktigt att stärka insatserna för klimatsäkring, uppbyggnad av motståndskraft, förebyggande och beredskap.

Som ett led i den europeiska gröna given publicerade Europeiska kommissionen i februari 2021 den nya strategin för klimatanpassning ”Att bygga upp ett klimatresilient Europa”. Strategin stärker beredskapen inför och anpassningen till klimatförändringens konsekvenser som en del av uppbyggandet av ett klimatresilient och klimatneutralt Europa senast 2050. Strategin innehåller fyra mål:

1. Smartare anpassning: förbättra kunskap och hantera osäkerhet.
2. Mer systematisk anpassning: stödja politisk utveckling på alla nivåer och inom alla sektorer.
3. Snabbare anpassning på alla områden.
4. Ökat stöd för internationell klimateresiliens.

Som en del av den gröna given antog rådet och Europaparlamentet i juni 2021 en förordning om en europeisk klimatlag, som gör det rättsligt bindande att minska EU:s nettoutsläpp av växthusgaser med minst 55 procent fram till 2030 jämfört med 1990 års nivåer och att uppnå klimatneutralitet på EU-nivå senast 2050. Klimatlagen fastställer även bindande mål och skyldigheter på EU-nivå när det gäller en anpassning till klimatförändringen. Den europeiska klimatlagen förpliktar medlemsstaterna att upprätta, genomföra och följa upp omfattande anpassningsstrategier. Dessutom förutsätter lagen att medlemsstaterna genomför EU:s anpassningsstrategi med hjälp av en nationell anpassningspolitik.

I de landsspecifika rekommendationer som Finland fått av kommissionen uppmanas Finland att vidta åtgärder för att koncentrera investeringar till den gröna och den digitala omställningen. Innovationer som hänför sig till en anpassning till och begränsning av klimatförändringen kan även utgöra en global konkurrensfaktor för Finland.

Den nationella klimatlagen trädde i kraft i juli 2022. Klimatlagens styrande effekt stärktes. För att uppnå klimatneutralitet, klimattålighet och andra bindande klimatmål på internationell nivå och EU-nivå fastställs nationella klimatmål i klimatlagen, bland annat målet att uppnå klimatneutralitet senast 2035. Åtgärder för att åstadkomma en minskning av klimatutsläppen och anpassning till klimatförändringen fastställs i de klimatpolitiska planer som utarbetas med stöd av klimatlagen.

Statsrådet godkände den nationella planen för anpassning till klimatförändringar 2030 (NAP2030) i december 2022. Genomförandet av planen inleddes våren 2023. Planens mål är att det ska finnas en stark vilja bland samhällets aktörer att anpassa sig till klimatförändringarna och att samhällets aktörer ska ha effektiva metoder och förmåga att i fråga om såväl naturen som samhället bedöma, förebygga och hantera de risker som anknyter till klimatförändringarna. Åtgärderna omfattar bland annat att främja utarbetandet av regionala och lokala anpassningsplaner och att inkludera bedömningen och hanteringen av klimatrisker i det kontinuerliga beredskapsarbetet. I planen fastställs mål för främjandet av den biologiska mångfalden och naturbaserade lösningar som en del av anpassningsarbetet. Genomförandet av planen inom olika förvaltningsområden preciseras med hjälp av anpassningsplaner och handlingsprogram för de olika förvaltningsområdena.

I statsminister Petteri Orpos regeringsprogram konstateras det att Finland påverkar klimatet framför allt med effektiva åtgärder för att minska utsläppen, åtgärder för att öka kolsänkan och innovativa rena lösningar vars användning och export tränger undan lösningar som baserar sig på förorenande energikällor och råvaror både i Finland och i andra länder. Utöver åtgärder för att bekämpa klimatförändringen och åtgärder för att minska utsläppen främjas åtgärder som förbättrar samhällets förmåga att anpassa sig till klimatförändringen. I regeringsprogrammet betonas vikten av att stärka den biologiska mångfalden som stöd för anpassningen till klimatförändringen. Regeringen anger att den skyldighet för kommunerna att utarbeta en klimatplan som ingår i klimatlagen ska slopas genom en lagändring.

Klimat- och energistrategin, klimatplanen på medellång sikt (KAISU) och klimatplanerna för markanvändningssektorn utformas så att genomförandet av dem gör det möjligt för Finland att uppnå klimatneutralitet senast 2035 och att uppfylla EU:s åtstramade skyldigheter. Uppdateringen av KAISU var klar 2022. Planen innehåller nya politiska åtgärder inom den så kallade ansvarsfördelningssektorn, som står utanför EU:s system för handel med utsläppsrätter. Den nationella klimat- och energistrategin, som har utarbetats i samordning med KAISU, omfattar alla källor till utsläpp av växthusgaser, det vill säga även utsläppshandelssektorn, markanvändningssektorn och kolsänkor. Klimat- och energistrategin innehåller åtgärder som särskilt fokuserar på hållbarhet och driftsäkerhet i energisektorn i ett föränderligt klimat. Även åtgärderna inom ramen för KAISU kan indirekt påverka klimatanpassningen.

Projekt med anknytning till klimatförändringen finansierades under perioden 2021–2023 via EU:s återhämtningsinstrument (Recovery and Resilience Facility, RRF). Samma projekt kan inte finansieras via det riksomfattande temat, men avsikten är att temat ska bidra till att stödja de klimatmål och åtgärder som ingår i RRF-paketet.

2) Mervärde för den nationella verksamheten och samarbete med den regionala strukturfondsverksamheten

Inom ramen för den riksomfattande verksamheten eftersträvas större, skalbara demonstrationsprojekt, som överskrider landskapsgränserna och bygger på en försökskultur och framtagande av nya handlingsmodeller. De riksomfattande projekten gäller behoven i flera storområden och siktar ytterst på att kunna utnyttjas på riksnivå. Som resultat av de riksomfattande projekten produceras lösningar för den gröna omställningen, som antingen kan utnyttjas direkt på bred

basis eller som kan anpassas och är skalbara. Sökandena uppmantras att producera ett omfattande mervärde samt uppföljningsprojekt som kan föras vidare med regional finansiering eller via andra nationella eller internationella finansieringsvägar.

Om ett projekt har möjlighet att få finansiering från andra finansieringskällor (t.ex. FRO) kan det inte finansieras via det riksomfattande temat.

3) Målgrupper för verksamheten

Företag, kommuner och samkommuner, regionala aktörer, forskningsinstitut, utvecklingsbolag, organisationer och föreningar.

4) Verksamhetens konkreta innehåll och eventuella underordnade teman; vad eftersträvas med verksamheten och vilka förändringar av nuläget förväntas

Målet med verksamheten är att utveckla och genomföra beredskaps- och anpassningsåtgärder som hänför sig till klimatförändringens effekter och följder, där det övergripande temat är stöd till konsumenters och sammanslutningars klimatanpassning. Genom verksamheten förstärks kapaciteten hos regionala och lokala aktörer samt i näringslivet och samhället att förbereda sig inför följderna av ett föränderligt klimat. I programdokumentet för Eruf har man under detta särskilda mål även inkluderat insatskoder som hänför sig till en begränsning av klimatförändringen, bland annat i anslutning till en koldioxidsnål ekonomi, en miljövänlig produktionsprocess och resurseffektivitet.

Projekten ska i den mån det är möjligt stärka synergieffekterna i klimatarbetet som helhet. Synergieffekterna kan till exempel gälla samhällsstrukturens klimatresiliens, klimatsäkra livsmedelssystem, naturbaserade lösningar, en förstärkning av den biologiska mångfalden, skydd av kultur- och byggnadsarvet eller främjande av försörjningsberedskapen med hjälp av decentraliserade energilösningar.

Principen om att inte orsaka betydande skada (Do no significant harm) har en central roll i den gröna omställningen, och innebär att projekten inte får orsaka betydande skada för något av de miljömål som fastställts i EU:s taxonomiförordning. Projekten ska beakta DNSH-principen, till den del den är väsentlig i projektet i fråga.

Projekten kan vara kopplade till exempelvis följande delområden av temat:

- Riksomfattande projekt som är kopplade till en begränsning av och anpassning till klimatförändringen och som baserar sig på en försökskultur, naturbaserade lösningar, en förankring av handlingsmodeller eller ett omfattande införande av sådana modeller.
- Projekt som utvecklar och anpassar innovativa metoder, tekniker, naturbaserade lösningar eller handlingsmodeller som visat sig fungera bra samt främjar en omfattande användning av dessa för att åstadkomma klimatanpassning och beredskap inför extrema och föränderliga väder- och vattenförhållanden samt för att hantera klimatrisker som drabbar samhället eller naturen.
- Främjande av samhällsstrukturens övergripande klimatresiliens med hjälp av anpassningsåtgärder som beaktar exempelvis dagvatten och grönstrukturen samt samhällslösningar inom exempelvis mobilitet som stöder en begränsning av klimatförändringen.
- Utveckling av redskap med vars hjälp regionala och lokala aktörer kan förbättra sin praxis och sina processer vad gäller planeringen i samband med klimatanpassning och riskhantering samt med vilka aktörerna kan förutse och hantera klimatriskerna och konsekvenserna av dem, inklusive olika sektorer och människogruper.

- Stöd för organisering och resurstilldelning vad gäller klimatarbete (anpassning och begränsning), inklusive utarbetande av klimafärdplaner, stödnätverk, strategiskt och kommunikativt stöd för genomförandet samt projekt för informationsutbyte i syfte att identifiera den gröna omställningens övergripande och mångnyttiga karaktär samt korskopplingar (klimatförändringen, utsläpp, en minskning av den biologiska mångfalden).
- Stöd för identifiering och spridning av god praxis när det gäller att utarbeta och genomföra nationella, regionala och kommunala strategier som främjar anpassningen till och begränsningen av klimatförändringen.

5) Samarbete, partnerskap, gemensam utveckling; vilka aktörer deltar i planeringen och genomförandet, i vilka roller; hur har målgrupperna involverats

De projekt som ansökan gäller ska i princip vara samarbetsprojekt mellan flera aktörer och genomföras inom flera landskap. Gemensam utveckling och målgrupperna ska beaktas redan i planeringsskedet.

För temana energieffektivitet, klimatförändringen och cirkulär ekonomi som miljöministeriet ansvarar för har det inrättats ett gemensamt samordningsprojekt, som har i uppgift att förstärka verksamhetens effekter och resultat genom att facilitera det ömsesidiga samarbetet mellan projekten inom varje tema och samarbetet mellan de olika temana samt att aktivera de sökande och skapa nätverk mellan dem. Syftet med samordningsprojektet är även att föra samman riksomfattande och regionala strukturfondsprojekt och andra centrala projekt som genomförs inom samma tema. Projektet ansvarar för omfattande intern och extern information och kommunikation om den riksomfattande verksamheten samt för att samla och sprida bästa praxis som hänförs till temat.

6) Mätning av resultaten och indikatorer som används

Resultaten mäts och indikatoruppgifterna tillhandahålls i enlighet med den förmedlande myndighetens anvisningar med beaktande av det nationella strukturfondsprogrammet och dess krav när det gäller att mäta och tillhandahålla resultat och indikatorer, i enlighet med det särskilda målet Främja klimatanpassning, riskförebyggande och katastrofresiliens (SM 2.4).

För projekt som finansieras via ett riksomfattande mål kan det dessutom fastställas en temaspecifik metod för att mäta och följa upp resultaten (t.ex. en separat utredning).

7) Fortsatt verksamhet efter det att de projekt som hör till temat har avslutats

Sökanden ska redan i ansökningsskedet lägga fram en plan för hur projektet ska genomföras och för hur verksamheten ska fortsätta efter det att projektet har avslutats. Den förmedlande myndigheten bedömer för sin del förfarandena efter det att projektet har avslutats.

Målet är att projekten ska leda till att det i Finland skapas nya handlingsmodeller och bästa praxis när det gäller en anpassning till och begränsning av klimatförändringen, och att dessa handlingsmodeller och denna praxis ökar samhällets beredskap inför och förmåga att anpassa sig till väder- och klimatrisker samt möter utmaningarna i samband med klimatresiliensen, klimatneutraliteten och den gröna omställningen, samt att de även kan utnyttjas efter det att projekten har avslutats.

8) Kommunikationsplan

De aktörer som genomför projektet ska redan i ansökningsskedet ta ställning till kommunikationen, utarbeta en kommunikationsplan och vid behov rapportera om hur kommunikationen genomförs. Den förmedlande myndigheten informerar för sin del enligt en gemensam överenskommelse om projekten inom det riksomfattande temat.